

Sygn. akt XII Ko 96/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lipca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie w XII Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: **SSO Agnieszka Domańska**

Protokolant: sekr. sąd. Aleksandra Adamska

w obecności Prokuratora: Marii Sytej

po rozpoznaniu w dniu 16 lipca 2018 roku

wniosku **K. Ż.**

przeciwko Skarbowi Państwa

o zadośćuczynienie z tytułu krzywdy poniesionej na skutek wykonania decyzji Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w T. Nr (...) z dnia 31 marca 1982 r. o internowaniu,

na podstawie art. 8 ust. 1 i art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku (Dz. U. nr 34, poz. 149 z późn. zm.) o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

o r z e k a:

- zasądza od Skarbu Państwa na rzecz **K. Ż.** kwotę **120.000 zł (sto dwadzieścia tysięcy złotych,)** wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku do dnia zapłaty, tytułem zadośćuczynienia z powodu krzywdy poniesionej na skutek wykonania decyzji Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w T. Nr (...) z dnia 31 marca 1982 r. o internowaniu;
- kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt XII Ko 96/17

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 20 listopada 2017 roku (data prezentaty) pełnomocnik wnioskodawcy K. Ż. wystąpił, na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w wysokości 120 000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, z tytułu krzywdy poniesionej na skutek wykonania decyzji Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w T. Nr (...) z dnia 31 marca 1982 r. o internowaniu.

Na rozprawie w dniu 16 lipca 2017 r. wnioskodawca i jego pełnomocnik podtrzymali żądanie zawarte w pisemnym wniosku, prokurator wniosła o zasądzenie zadośćuczynienia w wysokości adekwatnej do poniesionych strat w związku z internowaniem.

Na podstawie całokształtu materiału dowodowego ujawnionego podczas rozprawy głównej, Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

K. Ż. przed wprowadzeniem stanu wojennego był członkiem (...), działał na rzecz uwolnienia osób więzionych za przekonania, w dniu 10 grudnia 1981 był w składzie Komitetu (...) organizacji Klub (...). Po wprowadzeniu stanu wojennego kontynuował swoją działalność w miejscu pracy, tj. (...) Przędzalni (...), uczestniczył w ustalaniu ile osób zostało pozbawionych wolności w związku z wprowadzeniem stanu wojennego, w dostarczaniu informacji rodzinom, gdzie się znajdują zatrzymani, w kolportażu ulotek opisujących sytuację w kraju i formy oporu. Brał udział w podjęciu decyzji o wydawaniu gazetki (...), a ze względu na zawarte w pierwszym numerze treści zapadła decyzja o jego zatrzymaniu. K. Ż. został zatrzymany w dniu 30 marca 1982 roku w miejscu pracy i prowadzenia działalności związkowej, tj. w (...) Przędzalni (...). Po zatrzymaniu został przewieziony do siedziby Milicji Obywatelskiej w T. gdzie przebywał w złych warunkach, o jego zatrzymaniu nie została zawiadomiona rodzina. W trakcie osadzenia był naciskany przez funkcjonariuszy SB, w celu udzielenia im informacji o zawiązywanych strukturach. W dniu 31 marca 1982 roku wydana została przez Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w T. decyzja Nr (...) o internowaniu K. Ż. na podstawie art. 4 ust 2 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 roku o ochronie bezpieczeństwa Państwa i porządku publicznego w czasie obowiązywania stanu wojennego ze względu na to, że nie przestrzegał on obowiązującego w kraju porządku prawnego wynikającego z przepisów o stanie wojennym. W dniu 2 kwietnia 1982 roku wydany został nakaz zatrzymania i doprowadzenie wnioskodawcy do ośrodka odosobnienia w S. i wnioskodawca został tam wywieziony.

W S. wnioskodawca został umieszczony w 8 – osobowej celi w baraku, w którym w jednej części znajdowali się internowani, a za kratą znajdowali się skazani odbywający wyroki za przestępstwa kryminalne. W początkowym etapie cele były zamknięte, potem zostały otwarte tak, że można było przechodzić z celi do celi pomiędzy więźniami politycznymi. Każdego 13 każdego miesiąca była organizowana tzw. „kocia muzyka” polegająca na tym, że internowani metalowymi naczyniami uderzali się w kraty, a w wówczas uzbrojeni w karabiny z celownikami strażnicy na wieżyczkach celowali w okna. Tego typu zachowania strażników miały miejsce także w trakcie niedzielnych wizyt rodzin. W celi były piętrowe łóżka, osobny kąpiel z toaletą i ze zlewem, który był jedynym miejscem, gdzie można się było umyć, celi miała 20 metrów. Żywność była złej jakości, nakładana przez więźniów kryminalnych, internowani korzystali także z żywności, którą przywoziły rodziny i otrzymywanych z kościoła herbat, kaw i papierosów. Korespondencja była kontrolowana przez pracowników SB, w związku z czym wnioskodawca zaprzestał jej prowadzenia. K. Ż. nie miał problemów zdrowotnych. W momencie internowania dzieci wnioskodawcy miały po kilka lat: K. Ż. miał wówczas 7-letnią córkę i 5-letniego syna, którymi opiekowała się jego żona, nie widział ich w trakcie internowania, bo nie chciał, aby go tam odwiedzały. W trakcie internowania K. Ż. nie wiedział co się będzie z nim dalej działo, od funkcjonariusza SB usłyszał, że nie opuści ośrodka. Funkcjonariusze SB próbowali przesłuchać wnioskodawcę, odmawiał rozmowy, nie stosowano wobec niego przemocy, nie grożono mu. K. Ż. tęsknił za dziećmi, odczuwał brak dzieci, ale chciał im oszczędzić widoku warunków. Przed zatrzymaniem nie słyszał o osobach, które skończyły internowanie, żaden z jego kolegów do marca 1982 roku nie wyszedł z ośrodka internowania. Nikt wnioskodawcy nie informował, kiedy przestanie być internowany. Wnioskodawca przystosował się do warunków internowania, miał ograniczony dostęp do środków masowego przekazu, jeśli były książki, to były przemycane przez rodziny.

Decyzją Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w T. nr(...) uchylona została wydana wobec K. Ż. decyzja o internowaniu, w dniu 9 grudnia 1982 roku wnioskodawca został zwolniony z ośrodka odosobnienia w S..

Wnioskodawca był internowany przez okres ponad 8 miesięcy, od dnia 2 kwietnia 1982 roku do dnia 9 grudnia 1982 roku, po zwolnieniu wrócił do poprzedniego miejsca zatrudnienia.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zeznań wnioskodawcy K. Ż. (k.41-43), wniosku o zadośćuczynienie (k.2-3), kopii świadectwa zwolnienia (k. 5), informacji z IPN wraz z załącznikami (k. 11-16), archiwalnych dokumentów z płyty CD z Instytutu Pamięci Narodowej (k.17), w szczególności wydruków z z pliku (...) (k.23-34).

Dokonując oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd zważył, co następuje:

na uznanie za w pełni wiarygodne zasługują zeznania wnioskodawcy K. Ż., które są spójne, logiczne, rzeczowe i konsekwentne, nie noszą żadnych cech wyolbrzymiania doznanej krzywdy, a wręcz przeciwnie – wnioskodawca stara się racjonalizować swe przeżycia, wskazując, że doznane krzywdy były mniej uciążliwe, bo związane były z działaniem na rzecz obalenia dotychczasowego ustroju. Zeznania te korespondują z wieloma powszechnie znanymi przekazami historycznymi odnoszącymi się do panujących w trakcie stosowania internowania warunków, w szczególności bytowych i odnoszącymi się do możliwości utrzymywania relacji rodzinnych. W odpowiednim zakresie zeznania wnioskodawcy znajdują potwierdzenie w dokumentacji archiwalnej, która w szczególności wskazuje na okoliczności i przesłanki wydania decyzji Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w T. Nr (...) z dnia 31 marca 1982 roku o internowaniu K. Ż., datę i treść tej decyzji, okres internowania wnioskodawcy oraz datę jego zatrzymania i zwolnienia.

W ocenie Sądu, nie ma podstaw do kwestionowania ujawnionego w sprawie materiału archiwalnego, należałoby bowiem wykazać, iż zawiera on treść nierzetelną, spreparowaną w jakimś celu, a takich danych brak - w szczególności wobec treści zeznań K. Ż.. Sąd uznał materiał archiwalny za wartościowy i w odpowiednim zakresie, w oparciu o dowody z dokumentów zrekonstruował okoliczności formalne dotyczące wydania i wykonania decyzji Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w T. Nr (...) z dnia 31 marca 1982 roku o internowaniu wnioskodawcy.

Dokonując oceny zasadności wniosku K. Ż. o zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia, Sąd zważył co następuje:

zgodnie z treścią art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego osobie, wobec której wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 roku w Polsce stanu wojennego, przysługuje od Skarbu Państwa zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłą z jej wykonania.

Wnioskodawca działał na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i z tego powodu był represjonowany przez organy ścigania. Wobec powyższego do K. Ż. mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Przyczyną izolacji wnioskodawcy była wydana w dniu 31 marca 1998 roku Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w T. Nr (...) o internowaniu, z treści tej decyzji, jej uzasadnienia i z całości zachowanej do dziś dokumentacji, przekazanej Sądowi przez Instytut Pamięci Narodowej, wynika, że K. Ż. prowadził działalność niepodległościową, opozycyjną, uznaną przez ówczesne władze za bezprawną w świetle obowiązujących wówczas przepisów.

Wskazane okoliczności w ocenie Sądu jednoznacznie pozwoliły na uznanie, że roszczenie K. Ż. zasługuje, co do zasady na uwzględnienie, albowiem znajduje podstawę prawną w art. 8 ust. 1 powołanej ustawy. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż K. Ż. doznał represji za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego – okoliczność ta jako bezsporna, nie została także zakwestionowana w trakcie rozprawy głównej przez prokuratora.

Wykonanie decyzji Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w T. Nr (...) z dnia 31 marca 1982 roku o internowaniu K. Ż. skutkowało rzeczywistym pozbawieniem go wolności przez okres ponad 8 miesięcy, od dnia 2 kwietnia 1982 roku (po zatrzymaniu w dniu 30 marca 1982 roku) do dnia 9 grudnia 1982 r. Pozbawienie wolności stanowiło najbardziej dotkliwą formę represji za patriotyczną działalność wnioskodawcy, skutkowało doznaniem przez K. Ż. krzywdy niematerialnej, bezpośrednio wynikającej z wykonania decyzji o internowaniu, co przesądza uznanie roszczenia o zadośćuczynienie za doznaną w związku z tą represją krzywdą za w pełni zasadne. W ocenie Sądu Okręgowego żądanie wnioskodawcy jest zasadne w całości – także w odniesieniu do jego wysokości. Sąd Okręgowy w pełni aprobuje stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2017 roku sygn. akt III KK 81/17, znajdujące odzwierciedlenie w dominującej linii orzecznictwa sądów rozstrzygających w przedmiocie zadośćuczynienia za szkody niemajątkowe wynikające z pozbawienie wolności, zgodnie z którym „Zadośćuczynienie jest formą rekompensaty pieniężnej za poniesione przez poszkodowanego szkody niemajątkowe powstałe w następstwie m.in. (...) pozbawienia wolności. Przy jego szacowaniu należy brać pod uwagę nie tylko wszystkie okoliczności konkretnej sprawy, wpływające na rodzaj i rozmiar cierpień doznanych

przez poszkodowanego, ale również baczyć na to, by kwota zadośćuczynienia nie stała się dla poszkodowanego źródłem wzbogacenia. Zadośćuczynienie powinno spełniać funkcję kompensacyjną, mającą na celu przede wszystkim wyrównanie, przewyższenie, złagodzenie cierpień fizycznych i psychicznych, tj. negatywnych doznań, których doznała osoba występująca z roszczeniem. Najistotniejsze jest jednak to, aby zadośćuczynienie było odpowiednie, adekwatne, sprawiedliwe, a więc musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Nie może być symboliczne. Choć ustalenie, jaka konkretnie kwota jest odpowiednia, należy do sfery swobodnego sędziowskiego uznania, to jednak nie może być to uznanie dowolne, a uwzględniać musi wszystkie okoliczności sprawy i opierać się na czytelnych kryteriach.”.

W celu określenia wysokości odpowiedniego, adekwatnego, sprawiedliwego, czyli przedstawiającego ekonomicznie odczuwalną wartość zadośćuczynienia należnego K. Ż. za krzywdę doznaną przez niego na skutek wykonania decyzji Komendanta Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w T. Nr (...) z dnia 31 marca 1982 roku o internowaniu wnioskodawcy, Sąd badał okoliczności internowania i pobytu wnioskodawcy w ośrodku odosobnienia. Określając, wysokość zadośćuczynienia, Sąd wziął pod uwagę nie tylko czas trwania internowania wnioskodawcy - w niniejszej sprawie długi, bo aż ponad 8-miesięczny, ale także stopień dolegliwości, związany z przebywaniem w warunkach izolacji, bez kontaktu z dwójką małych dzieci, z reglamentowanym i kontrolowanym kontaktem z małżonką, dodatkowo w sytuacji braku wiedzy o długości okresu stosowania internowania i przypuszczalnej dacie jego zakończenia.

Zasądzone na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienie, w wysokości 120.000 złotych w ocenie Sądu jest współmierne do stopnia cierpień doznanych przez K. Ż. i rekompensuje słuszne roszczenia wnioskodawcy. Zasądzając tę kwotę, Sąd miał na względzie czas trwania pozbawienia wolności w związku z internowaniem wnioskodawcy (ponad 8 miesięcy), warunki internowania w filii Zakładu Karnego w W. usytuowanej w barakach (demonstracje siły ze strony uzbrojonych strażników, przeludnione cele, prymitywne warunki sanitarne, jedzenie złej jakości, świadomość braku opieki lekarskiej), negatywne przeżycia związane z tęsknotą za kilkuletnimi dziećmi, brak swobodnych kontaktów z członkami rodziny i przyjaciółmi. Nie ulega wątpliwości, że w warunkach wolnościowych kontakt między członkami rodziny nie jest dotknięty ograniczeniami wynikającymi z pozbawienia wolności i jedynie od woli członków rodziny i znajomych zależy częstotliwość spotkań. Ponad ośmiomiesięczna izolacja w okresie internowania od członków rodziny i znajomych, niewątpliwie – mimo braku akcentowania tego przez wnioskodawcę – obiektywnie stanowi znaczny emocjonalny uszczerbek, wynikający z ograniczeń w sferze swobód obywatelskich, związanych z brakiem możliwości decydowania o swoim losie, pracy, wyboru rytmu funkcjonowania, pożywienia, towarzystwa, rozrywki, swobody porozumiewania się, a w przypadku internowania także wynikający z braku możliwości kontynuowania działalności społecznej i politycznej, w której sens i potrzebę K. Ż. głęboko wierzył.

Dodatkowo na uznanie, że doznana przez wnioskodawcę krzywda była znaczna, ma wpływ fakt, że decyzja o internowaniu nie była orzeczeniem organów wymiaru sprawiedliwości, lecz niezaskarżalną wydaną jednoosobowo decyzją komendanta Milicji Obywatelskiej, niepoprzedzoną przeprowadzeniem żadnej rzetelnej procedury przed jej wydaniem. Zasadne jest uznanie, że sytuacja faktyczna i prawna osób internowanych, w tym także wnioskodawcy była bardziej uciążliwa, aniżeli osób pozbawionych wolności w warunkach tymczasowego aresztowania lub odbywania kary. Osobie internowanej nie był stawiany żaden konkretny zarzut, internowanemu nie przekazywano jakiejkolwiek informacji, jak długo będzie izolowany. Te okoliczności potęgowały negatywne doznania emocjonalne, godząc w istotny sposób w sferę wolności osobistych wnioskodawcy, nawet jeśli jak zeznał wnioskodawca, dostosował się do warunków internowania i poznał w trakcie internowania późniejszych przyjaciół – wymuszona okolicznościami więź wśród internowanych nie mogła bowiem zastąpić relacji rodzinnych, zwłaszcza w sytuacji w jakiej był K. Ż., młody ojciec dwójki dzieci.

Mając na względzie powyższe okoliczności, Sąd za zadośćuczynienie słuszne, czyli adekwatne do rzeczywistego stopnia pokrzywdzenia z tytułu krzywdy poniesionej na skutek wykonania decyzji Komendanta Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w T. Nr (...) z dnia 31 marca 1982 roku o internowaniu, uznał kwotę 120 000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku do dnia zapłaty.

O kosztach postępowania Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, obciążając nimi Skarb Państwa.